

Michał Jasiński

Sprawozdanie z XI Międzynarodowego Sympozjum Metafizycznego z cyklu "Zadania współczesnej metafizyki" pt. "Spór o rozumienie filozofii", które odbyło się 11 grudnia 2008 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

Studia Elckie 11, 372-377

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Sprawozdanie z XI Międzynarodowego Sympozjum Metafizycznego
z cyklu „Zadania współczesnej metafizyki” pt. *Spór o rozumienie
filozofii*, które odbyło się 11 grudnia 2008 roku
w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.**

Już po raz XI Katedra Metafizyki Katolickiego Uniwersytetu w Lubinie oraz Naukowe Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu zorganizowały sympozjum metafizyczne o zasięgu międzynarodowym, z cyklu „Zadania współczesnej metafizyki”. Wiodącym tematem tegorocznych obrad był „Spór o rozumienie filozofii”. Spotkanie zgromadziło przedstawicieli takich ośrodków filozoficznych jak: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Pederborn z Niemiec, Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego z Warszawy, Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego z Olsztyna. Ogółem swoje wystąpienia zaprezentowało osiemnastu prelegentów.

Oficjalnego otwarcia sympozjum dokonał Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Pierwszą część obrad, zatytułowaną „Filozof i Filozofia” rozpoczęła filmowa wypowiedź śp. o. prof. dr. hab. Mieczysława Krąpca pt. „O filozofii”.

Kolejny wykład, pt. „Dlaczego filozofia realistyczna”, wygłosił ks. prof. dr. hab. Andrzej Marynarczyk SDB (KUL). W wykładzie prelegent zwrócił uwagę na takie zagadnienia jak: definicję filozofii arystotelesowskiej, problem deformacji rozumienia filozofii, która pochodzi z różnych źródeł, powrót do właściwego rozumienia filozofii, podstawowe właściwości filozofii realistycznej.

Kolejny wykład pt. „Rola mistrza i szkoły” wygłosił ks. prof. dr. hab. E. I. Zieliński OFMConv. (KUL). W wykładzie stwierdził, iż za mistrza w filozofii uznaje się tego, kto jest relatywnie najlepszy w zbliżaniu się do odkrywania bogatej prawdy o rzeczywistości. To powoduje, że wokół niego gromadzą się adepci pójścia tą samą drogą, ale na własny rachunek i na własną odpowiedzialność i w ten sposób

tworzy się szkoła. W wykładzie dokonano analizy postaw niektórych znanych mistrzów i szkół filozoficznych starożytności i średniowiecza ze zwróceniem szczególnej uwagi na możliwe negatywne przykłady uprawiania filozofii w szkołach, o ile wspólnotowe dociekanie nie jest ukierunkowane na prawdę.

Kolejny wykład pt.: „Pewność przede wszystkim. Utrata rzeczywistości w nowożytnej filozofii realistycznej” wygłosił prof. dr B. Wald, (Uniwersytet Paderborn – Niemcy)

Prelegent zwrócił uwagę na to, iż realistyczna filozofia w sensie Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu po wieloma względami różni się od realistycznej filozofii czasów nowożytnych. Nawiązał tym samym do myśli Martina Heideggera, który upatrywał zmianę metafizyki rozwijanej od czasów Kartezjusza w tym, że „Byt po raz pierwszy został określony jako przedmiotowość przedstawiana, a prawda jako – czas światooobrazu – a bycia bytu poszukuje się i znajduje w tym, że jest on przedstawiony. Zasadnicza różnica między realnym istnieniem bytu i istnieniem w pojęciowej reprezentacji ma cały szereg konsekwencji. Samo realne istnienie nie może zostać zdefiniowane, ale może zostać bliżej określone na dwóch drogach: ze względu na to, co wspólne wszystkiemu, co realne jako realne. Dwie najważniejsze konsekwencje realności rzeczy są z natury egzystencjonalne a co za tym idzie, fundamentalne”.

Kolejnym prelegentem był prof. dr H. Januszko (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), który wygłosił referat pt.: „Przedmiot i zadanie *philosophiae perennis*”. W swym wykładzie zauważył że „historia filozofii bywa często uważana za przedsięwzięcie anachroniczne, zbyteczne lub nawet szkodliwe. Jest ona obwiniana o to, że – przez ukazywanie wielości, różnorodności i zmienności poglądów, szkół oraz poglądów filozoficznych tworzonych w poszczególnych epokach – nieuchronnie prowadzi do relatywnego sceptycyzmu, który kwestionuje możliwość osiągnięcia jednej prawdy obiektywnej. Odnalezienie śladów *philosophiae perenni* – koniecznych pozaczasowych związków między problemami filozoficznymi – dokonuje się na najwyższym pięttrze badań historyczno-filozoficznych, które muszą być poprzedzone przez niezbędne czynności poznawcze, takie jak opis i krytyka źródeł. Nie chodzi więc o ucieczkę od filozofii, lecz o konfrontowanie własnego doświadczenia filozoficznego z bogactwem – utrwalonych w tekstach – doświadczeń filozoficznych ludzi różnych epok”.

Kolejny wykład, pt.: „Jeden czy wiele celów filozofii?” wygłosił dr hab. P. Jaroszyński, prof. KUL. Stwierdza w prelekcji, że zazwyczaj, charakteryzując różne typy filozofii zwracamy głównie uwagę na przedmiot i metodę, ale realizm tym różni się od idealizmu, iż przedmiotem pierwszego jest rzeczywistość a drugiego idee. Gdy zamierzamy pokazać źródło różnic między realizmem a idealizmem, wskazujemy przede wszystkim na metodę. Idealizm zawsze będzie ciężać ku intuicji, natomiast realizm odwołuje się do bardziej złożonych operacji poznawczych, takich jak: abstrakcja, indukcja czy sąd. W wystąpieniu spróbowano ukazać, dlaczego odejście od celu prawdziwościowo-teoretycznego sprawia, że pewne nurty filozoficzne niejako wyradzają się, a określenie ich mianem filozofii deformuje źródłowy sens tego słowa i tej dziedziny poznania.

Następnym prelegentem był prof. dr hab. A. J. Noras (Uniwersytet Śląski). Wygłosił on referat pt.: „Problem wyboru koncepcji filozofii: subiektywna opcja czy obiektywne racje”.

Prelegent skoncentrował się wokół rozumienia wzajemnej relacji między filozofią a historią filozofii. Starał się bowiem ukazać, że w filozofii współczesnej znaleźć można myślicieli, którzy akcentują wagę tego związku, jak np. E. Gilson, S. Swieżakowski czy N. Hartman. Rozumienie relacji między filozofią a jej historią.

Cześć pierwszą prowadził ks. dr Paweł Tarasiewicz.

Obrady drugiej części sympozjum, zatytułowanej: „Powszechna Encyklopedia Filozofii – dzieło polskich środowisk filozoficznych” otwierał wykład pt.: „Powszechna Encyklopedia Filozofii w kontekście innych encyklopedii filozofii”, wygłoszony przez dr A. Lekka-Kowalik, (KUL). W swym wykładzie prelegentka zauważyła, iż: Na tle encyklopedii filozoficznych, które powstały w ciągu ostatnich 50 lat PEF wyróżnia m.in.: Wyraźne stanowisko metafizyczne – opowiada się za klasyczną koncepcją filozofii. Wieczystość kwestii podejmowanych w hasłach PEF. Historyzm w duchu arystotelesowskim: omawiane są pojawiające się w historii kluczowe stanowiska w danej kwestii. Powszechność w wymiarze kulturowo – geograficznym, wyraźne stanowisko filozoficzne w kluczowych kwestiach takich jak byt, osoba, natura, poznanie.

Kolejny wykład, pt.: „Formacja kultury filozoficznej celem Powszechniej Encyklopedii zauważyła, iż Filozofia jest najstarszą dziedziną poznania, poszukującą prawdy o człowieku, świecie, ludziach, wytwo-

rach – stanowi podstawową dziedzinę ludzkiej kultury. Sposób jej uprawiania i głoszenie prawdy decydują o ukierunkowaniu życia ludzkiego i wywierają wpływ na całą kulturę. Dlatego niezmiernie ważna jest troska o właściwe uprawianie filozofii, czyli o formację kultury filozoficznej.

Kolejny wykład pt.: „Antyczna *enkyklios paideia* i potrzeba dzisiejszego krzewienia wiedzy encyklopedycznej w filozofii” wygłosił prof. dr hab. M. Wesoły (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). W swym wystąpieniu stwierdził, iż fakt opublikowania 9 wielkich tomów PEF pod red. A. Maryniarczyka stawia przed nami ważne i trudne zadanie udzielenia miarodajnych wskazówek i porad, jak korzystać z tak monumentalnego opracowania. W czym służy ono studiowaniu filozofii oraz czynieniu w niej postępów? Wbrew szerzącym się poglądom o bezużyteczności filozofii twierdzimy, że jej nieodzowne miejsce było i jest przede wszystkim w badaniach naukowych oraz edukacji na poziomie średnim i wyższym. Świadomi tego, jak ważną rolę poznawczą i edukacyjną w systematyzowaniu wiedzy ludzkiej odgrywała dawniej filozofia, możemy i dzisiaj zasadnie argumentować na rzecz jej inspirującej, integrującej i refleksyjnej funkcji. Ogromnego materiału poznawczego w tym względzie dostarczają nam właśnie tomy wspomnianej Encyklopedii.

Kolejny wykład, pt.: „Powszechna Encyklopedia Filozofii promocją polskiej filozofii” wygłosił dr K. Wójcik (KUL). Stwierdził on, iż jest rzeczą oczywistą, że encyklopedie różnego typu są źródłem informacji o świecie i człowieku i pełnią ważną rolę w kształceniu i wychowaniu. Rolę szczególną w tym zakresie pełnią encyklopedie filozoficzne, z uwagi na to, że filozofia jest fundamentem kultury zarówno powszechnej, jak i poszczególnych narodów. PEF jest na gruncie polskim dziełem wyjątkowym i dlatego jest szczególną troską jej twórców wydobywanie na światło dzienne i promowanie polskiej myśli filozoficznej oraz zwrócenie uwagi na jej wkład w ogólną kulturę filozoficzną i naukową.

Kolejny wykład pt.: „Powszechna Encyklopedia Świadectwem dobroku współczesnej polskiej myśli filozoficznej” wygłosił ks. prof. dr hab. J. Krokos (UKSW). W swym wystąpieniu zauważył, że Powszechna Encyklopedia Filozofii do pewnego stopnia odbija sytuację i stan polskiej filozofii. W obszarze polskiej kultury i nauki jest ona marginalizowana, co uwydatniło się choćby w finansowaniu tego przedsięwzięcia. Filozofia polska jest pluralistyczna, rozwija się w kilku

czy kilkunastu ośrodkach, różniących się co do sposobu jej uprawiania, jak i co do podejmowanych problemów. A mimo to w zasadzie ośrodki te ani nie są izolowanie, ani same się nie izolują.

Kolejnym prelegentem był ks. prof. dr hab. T. Biesaga SDB (Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie), który wygłosił referat pt.: „Edukacja rola Powszechnej Encyklopedii Filozofii”. Istotą wystąpienia był brak łączności między kształceniem a wychowaniem ujawnia się też w ucieczce wielu współczesnych akademickich filozofów moralności z etyki do metaetyki. Rezygnują oni z uzasadnień tego, co jest dobre, a co złe moralnie i chcą stać się neutralnymi obserwatorami różnych dyskursów moralnych. Niestety ich teoretyczne dywagacje niewiele wnoszą dla etyki czy pedagogiki, które ze swej natury są dyscyplinami praktycznymi.

Prelegent prof. dr hab. M. Jagłowski (UWM) wygłosił wykład pt.: „Powszechna Encyklopedia Filozofii okazją do poznania różnych tradycji filozoficznych”. Zauważył, iż „Encyklopedia filozofii, o ile jej tworzenie, tak jak w przypadku PEF, opiera się na wystarczająco ambitnym programie ujęcia najstarszego zakresu tych treści, które były i dzisiaj są do filozofii zaliczane, może stać się niezwykle, wieloaspektowo rozumianą okazją do poznania i przemyślenia tradycji filozoficznej. Już sama intencja opublikowania takiego dzieła, połączona z zaangażowaniem do współpracy szerokiego kręgu autorów, może być odczytana jako zamiar dający ująć słowem *relegere*, z którego Cyceron wyprowadza słowo *religio* i które znaczy: *ponownie zbierać razem, ponownie rozważać*.

Kolejny wykład pt.: „Uniwersalność Powszechnej Encyklopedii Filozofii” wygłosił ks. prof. dr hab. J. Sochoń (UKSW). W swym krótkim wystąpieniu przedstawił, w jakich obszarach i wymiarach współczesnej kultury przejawia się uniwersalność PEF. PEF oznacza, po pierwsze: i przede wszystkim chęć objęcia interpretacyjnym opisem całości i problematyki, jaka narzuca filozofia, a zwłaszcza jej serce – metafizyka. Po drugie, jej wyniki mogą być przyjmowane i stosowane w ludzkim myśleniu i działaniu przez wszystkich aktywnych uczestników kultury. Po trzecie, wreszcie uniwersalność. Leżąca u podstaw metodologii, według której zbudowana została PEF, realistyczna wizja rzeczy, nie oznacza jakiegoś ubóstwa treściowego; raczej ukazuje klimat obiektywizmu, chęć poznawczego ujmowania bytów, czyli rzeczy istniejących, nie zaś tylko ich istoty.

Kolejnym prelegentem był dr M. St. Zięba, (KUL), który wygłosił prelekcję na temat: „Filozofia wschodu w Powszechnej Encyklopedii Filozofii”. W swym wystąpieniu zwrócił uwagę na filozofie orientalne – indyjską, japońską, a także tybetańską, koreańską, wietnamską i indonezyjską. Stwierdza, iż, pojawiają się one coraz częściej w różnych encyklopediach filozoficznych na świecie, ale PEF jest pierwszą encyklopedią, w której wszystkie filozofie pojawiają się razem w jednym opracowaniu i są reprezentowane na tak wielką skalę. W swym wykładzie powiedział: „Chcieliśmy w ten sposób spełnić postulat *powszechności* w przedstawieniu dorobku myśli filozoficznej ludzkości, powszechnego wysiłku ludzkości, by zrozumieć rzeczywistość. Dwa kręgi cywilizacyjne Azji posiadają tradycję myśli filozoficznej porównywalną z tradycją śródziemnomorską. Jest to cywilizacja indyjska i cywilizacja dalekowschodnia. Nurtem myśli spajającym te dwa kręgi kulturowe był i jest buddyzm”

Kolejny wykład zatytułowany „Powszechna Encyklopedia Filozofii pomocą dla środowisk zagranicznych” wygłosił ks. dr P. Fotta (Bratysława). W swym wystąpieniu zauważył, iż problematyka PEF obejmuje nie tylko filozofie Europy i Zachodu, ale także sięga po filozofię i myśl Indii, Chin, Korei i Japonii. W szczególności należy podkreślić fakt prezentacji myśli słowiańskiej: polskiej, rosyjskiej, czeskiej, słowackiej, serbskiej, chorwackiej, i Europy Wschodniej.

Na koniec wystąpił ks. prof. dr hab. A. Maryniarczyk, SDB, (KUL) z wykładem pt.: „Z dziejów powstawania Powszechnej Encyklopedii Filozofii”. W wystąpieniu przypomniał historię pojawienia się zamysłu opracowania PEF i rolę o. prof. M. Krapca, cel i główne przesłanie dzieła, pierwsze problemy i próby ich przezwycięzania, włączenie się środowisk naukowych z Polski i zagranicy oraz powstanie środowiska naukowego. Na koniec wykładu zostały przedstawione plany i perspektywy dalszych prac nad PEF.

Obrady drugiej części sympozjum prowadził: dr Zbigniew Pańpuch. Zamknięcia sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk, kierownik Katedry Metafizyki KUL i wiceprezes Polskiego Towarzystwa św. Tomasza z Akwinu.

Filozoficzny status poszczególnych zagadnień oraz profesjonalizm wykładów mogły zadowolić najbardziej wyrafinowane oczekiwania uczestników.